

การเปรียบเทียบแนวคิดทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองและข้อเรียกร้องของนักศึกษา
และปัญญาชน: กรณีศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ 2535
Comparison of political ideas Political movements and demands of students
and intellectuals: a comparative case study of events of 14 October 1973
and May 1992.

วรารักษ์ โพธิ์ทอง¹, สาวิตรี สอดศรี¹, สударัตน์ เพ็ชรดี¹ และพัชรมน โตสุรรัตน์²

Worarak Pothong, Sawitree Sodsee, Sudarat Phetdee and Patcharamon Tosurat

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาและปัญญาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ซึ่งศึกษาใน 2 ด้าน คือ 1) ด้านแนวคิดทางการเมือง และ 2) ด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองและข้อเรียกร้องของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านแนวคิดทางการเมือง ทั้ง 2 เหตุการณ์มีความต้องการเหมือนกัน คือ นักศึกษาและปัญญาชนต้องการนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากรัฐประหาร 2) ด้านการเคลื่อนไหวและการใช้ความรุนแรงทางการเมืองของนักศึกษาและปัญญาชน ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กลุ่มผู้ประท้วงมีการล่าลายเซ็นของกลุ่มนักศึกษาและเหล่าปัญญาชนจำนวน 100 คน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรภายใน 6 เดือน โดยการชักชวนให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หยุดสอบและชุมนุมเพื่อทำการประท้วง พร้อมทั้งเรียกร้องให้สถาบันอื่น ๆ ร่วมมือ ส่วนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ประชาชนมีการบุกเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งและเริ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อต้านรัฐบาลโดยกลุ่มจักรยานยนต์หลายพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องการสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาและปัญญาชน รวมถึงประชาชนที่ต้องการเรียกร้องให้เกิดประชาธิปไตยโดยแท้จริงคือเป็นประชาธิปไตยที่มาจากประชาชนและเพื่อประชาชน

คำสำคัญ: 14 ตุลาคม พฤษภาทมิฬ ปัญญาชน แนวคิดทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Student Bachelor of Education Program in Social Studies, Nakhon Pathom Rajabhat University.

² อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Lecturer ASEAN Studies, Nakhon Pathom Rajabhat University.

Abstract

This article aims to compare the political movements of students and intellectuals during the events of October 14, 1973 and the events of Tamil May 1992, which were studied in 2 aspects: 1) political ideas and 2) Political movements and student demands. The results of the study found that 1) in terms of political ideas, both events had the same needs, i.e. students and intellectuals wanted a prime minister who was not from a coup 2) on political movements and violence by students and intellectuals in incident 14. October 1973 protesters A group of 100 students and intellectuals were signed for autographs demanding that Field Marshal Thanom Kittikachorn's government promulgated a permanent constitution within six months by persuading students of Thammasat University to stop taking the exams and rally to protest and called on other institutions to cooperate. As for the May 1992 incident, people burned down the Nang Loeng police station and started anti-government protests by motorcycle groups in many areas in Bangkok. Therefore, the author would like to reflect on the political participation of students and intellectuals as well as the people who want to call for true democracy, that is, democracy of the people and for the people.

Keywords: 14 October, Tamil May, intellectuals, political idea, political movement

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ทำให้ประเทศไทยเกิดสิ่งที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญ ซึ่งใช้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศเพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ด้วยสภาพการเมืองการปกครองที่มีความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายนักศึกษาและปัญญาชน ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง จากการรัฐประหารโดยกองทัพหรือการมีรัฐบาลพลเรือนที่มีกองทัพสนับสนุนจึงทำให้นักศึกษาและปัญญาชนก่อการชุมนุม เพื่อต่อต้านรัฐบาล กลายเป็นประเด็นการชุมนุมทางการเมืองการปกครองที่มีความสำคัญ เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือ วันมหาวิปโยค หรือ วันมหาปิติ และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่มีการนองเลือดเกิดขึ้นในประเทศไทย (ลิขิต ชีรเวคิน, 2554: 216)

แต่เนื่องด้วยแนวคิดและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาและปัญญาชนมีความแตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการระบบแนวคิดและการชุมนุมตั้งแต่เหตุการณ์ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และทั้งสองเหตุการณ์นี้ นำไปสู่การบาดเจ็บและการสูญเสีย หลังจากทั้งสองเหตุการณ์นั้นยุติลง

ได้มีการเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองและการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีกลุ่มบุคคลออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ ที่เป็นของประชาชนผ่านกระบวนการที่เป็นรูปธรรม ถือเป็นบทบาทครั้งสำคัญของประชาชนที่มีอิทธิพลต่อการเมืองอันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์และความคาดหวังของสังคมไทยที่มีต่อรัฐธรรมนูญ ได้เป็นอย่างดี สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้านการเมืองการปกครองนั้นล้วนเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่เป็นที่จดจำของคนในสังคม และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกของนักศึกษาและปัญญาชนภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งนักศึกษาและปัญญาชนเหล่านี้มีความต้องการที่จะปฏิรูปและเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับตนเอง (ณัฐพล ใจจริง, 2548: 6)

ดังนั้นบทความเรื่องการเปรียบเทียบแนวคิดทางการเมือง การเคลื่อนไหวและการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาและปัญญาชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ 2535 จึงเป็นการศึกษาทางด้านการเปรียบเทียบเหตุการณ์ 2 ด้าน คือ 1) ด้านแนวคิดทางการเมือง และ 2) ด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองและข้อเรียกร้องของนักศึกษา จนนำไปสู่ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทย จากเหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้เขียนได้เล็งเห็นว่า เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ 2535 สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเวลาที่ย้อนกลับไปจากอดีต พร้อมทั้งยังให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐและภาคประชาชนได้ร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา ณ ขณะนั้น ได้อย่างสันติวิธีและสามารถอยู่ร่วมกันภายในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถลดอัตราการสูญเสียของประชาชนจากเหตุการณ์การประท้วงทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคตได้

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์ 14 ตุลา (พ.ศ. 2516) หรือ วันมหาวิปโยค หรือ วันมหาปิติ เป็นเหตุการณ์การปราบปรามผู้ประท้วงบริเวณพระบรมมหาราชวังและถนนราชดำเนินอย่างรุนแรงโดยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ขึ้นมาเป็นทายาทสืบทอดอำนาจจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีในลักษณะสืบทอดอำนาจ รัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการอย่างเข้มข้นใน พ.ศ. 2506 นักศึกษาและประชาชนไม่สามารถเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ หากรัฐบาลไม่อนุญาต บรรยากาศทางสังคมยุคมืดตกอยู่ภายใต้กรอบข้อบังคับของรัฐบาล (ก้องเกียรติ คงคา และคณะ, 2556: 22) จนมีผู้เสียชีวิตหลายสิบคน บาดเจ็บกว่า 800 คน และมีผู้สูญหายอีกเป็นจำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2511 ประชาชนเริ่มอัดอัดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทางการเมือง ความกดดันจากทั้งประชาชนที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญและจากต่างประเทศที่มองว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการมานานเกินไป จนรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ต้องออกมาประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511

เปิดให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองและมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกใน พ.ศ. 2512 แต่จอมพลจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ทำการรัฐประหารตนเองใน พ.ศ. 2514 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550: 40) จึงทำให้การเมืองไทยกลับเข้าสู่ยุคมีดอีกครั้ง เนื่องจากจอมพลถนอม กิตติขจร ไม่สามารถควบคุมรัฐสภาได้จึงทำการรัฐประหารตัวเองในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ทำให้นักศึกษา และประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการ ไม่สามารถยอมรับการรื้อฟื้นอำนาจเผด็จการได้มีรัฐธรรมนูญ ขึ้นมาก็ไม่ได้เกิดจากประชาชนแต่มาจากการร่างโดยรัฐบาลที่มุ่งจะสืบทอดอำนาจ การสังสมความกดดัน ทางการเมืองที่มีการยึดอำนาจปฏิวัติรัฐประหารครั้งแล้วครั้งเล่า สิทธิเสรีภาพที่ถูกจำกัด อำนาจ การปกครองก็ตกอยู่ภายใต้ของคนเพียงไม่กี่คน อีกทั้งเศรษฐกิจที่อยู่ในช่วงข้าวยากหมากแพง ข้าวสาร ขึ้นราคา หากเมินเฉยต่อการกระทำรัฐบาลประเทศชาติคงถูกครองงำด้วยระบบเผด็จการที่คิดว่า ผู้สืบทอดอำนาจต่อไปคือ จอมพลประภาส จารุเสถียร จึงได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเป็นแรงผลักดัน ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ กวีนักศึกษาในนามของ รวี โดมพระจันทร์ สะท้อนความรู้สึกของยุคสมัยนั้นออกมา ว่า (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2546: 217)

“ตื่นเกิดเสรีชน ยายอมทนก้มหน้าผืน
ดาบหอกกระบอกปืน หรือทนคลื่นกระแสเรา”

การประท้วงนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ ประเทศไทยได้อยู่ภายใต้ระบอบ เผด็จการทหารมานานเกือบ 15 ปีตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกอบกับข่าวการฉ้อราษฎร์ บังหลวงหลายอย่างในรัฐบาล รวมทั้งรัฐประหารตัวเองในปี 2514 ข่าวการลักลอบล่าสัตว์ป่าในเขตอุทยาน แห่งชาติ นำไปสู่การเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย มีการตีพิมพ์ “บันทึกกลับจากทุ่งใหญ่” ทำให้เกิดความสนใจในหมู่ประชาชน นำไปสู่การเดินแจกใบปลิวของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น ขบวนการนักศึกษาอาศัยช่วงจังหวะที่ความตื่นตัวทางการเมือง เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ซึ่งเริ่มโดยนายธีรยุทธ บุญมี ซึ่งขณะนั้นพ้นวาระตำแหน่งเลขาธิการศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยและได้จัดตั้ง “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” ขึ้น มีการล่าลายเซ็นกลุ่มนักศึกษา ปัญญาชนจำนวน 100 คน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจอมพลถนอม ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร ภายใน 6 เดือน จนถึงต้นเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญก็ได้รายชื่อมาครบถ้วน

จากนั้นวันศุกร์ที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2516 กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ได้มาชุมนุมที่อนุสาวรีย์ทหาร อาสาช้างสนามหลวง เพื่อยื่นข้อเสนอ 3 ข้อต่อรัฐบาล คือ

1. เรียกร้องให้รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุดโดยสันติวิธี
2. ให้การศึกษาทางการเมืองเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย
3. กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสำนึกและห่วงแหนประชาธิปไตยของตน

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเริ่มเคลื่อนไหว ออกแถลงการณ์ฉบับหนึ่งมีใจความว่า “การกระทำของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญดังกล่าวทางศูนย์ฯ ได้พิจารณาแล้วว่าเป็นการกระทำ

โดยเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ เพราะได้ระบุไว้แล้วว่าเป็นการดำเนินงานโดยเปิดเผยและสันติวิธี ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้ประกาศไว้ว่าจะให้การศึกษาแก่ประชาชนให้เข้าใจสิทธิเสรีภาพของคนในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้พร้อมที่จะปกครองตนเอง” พร้อมกับประกาศเจตนารมณ์อันหนักแน่นว่า “จะยืนหยัดร่วมกับประชาชนในการพิทักษ์รักษาสิทธิเสรีภาพของปวงชนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรม” (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2546: 217-218)

กลุ่มอิสระซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนและร่วมงานกับกลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ได้เข้าติดต่อกับนายพิรพล ตริยเกษม นายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) และสมาชิกสภาธรรมศาสตร์ เพื่อเสนอแผนการประท้วงการกระทำของรัฐบาลโดยฉับพลัน กลุ่มอิสระเสนอว่า อมธ. ควรชักชวนให้นักศึกษาธรรมศาสตร์หยุดสอบ และชุมนุมเพื่อทำการประท้วงโดยเรียกร้องให้สถาบันอื่น ๆ ร่วมมือ พร้อมทั้งได้เสนอให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามตรึงการชุมนุมจนถึงวันที่ 12 ตุลาคมให้ได้ แล้วสถาบันอื่นที่สอบเสร็จจะนำกำลังมาเสริม ถ้าตรงไม่ถึงวันที่ 12 ตุลาคม อาจจะพ่ายแพ้ได้ ต่อมานักศึกษาธรรมศาสตร์ช่วยกันติดโปสเตอร์ทั่วมหาวิทยาลัย ประณามการกระทำของรัฐบาลพร้อมทั้งเรียกร้องให้นักศึกษางดการสอบ นอกจากนั้นก็ได้เอาโซ่ล่ามประตูทางเข้าตึกเรียนและติดตั้งเครื่องขยายเสียงตามจุดต่าง ๆ รอบลานโพธิ์ เมื่อมีการอภิปรายโจมตีรัฐบาล นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร จำนวน 1,000 กว่าคน ได้เข้าร่วมอภิปรายในหอประชุมของมหาวิทยาลัยโจมตีรัฐบาลในด้านการปกครอง การบริหาร การเลี้ยงลูกน้อง และการคอร์รัปชันอย่างดุเดือดและเรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมทั้ง 12 คนภายในวันที่ 15 ตุลาคม และให้รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2516 (ชงทอง จันทรางศุ, 2516: 207)

ในวันเสาร์ที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีผู้เข้าร่วมประท้วงนับแสนคน มีรถบรรทุกเล็กสิบกกว่าคัน ติดเครื่องขยายเสียงเตรียมเดินขบวน ในขณะเดียวกัน พลตำรวจตรีชัย สุวรรณศร ได้รับนโยบายของรัฐบาลมาสั่งให้ตำรวจสันติบาลไปคุมตัว 13 ผู้ต้องหา จากโรงเรียนตำรวจนครบาลบางเขน ไปยังกองกำกับการตำรวจสันติบาลเพื่อการปล่อยตัว โดยอ้างว่าได้มีผู้มาประกันตัวแล้ว แต่ทั้ง 13 คน ไม่ยอมออกจากห้องขัง เพราะไม่ทราบว่าจะประกันด้วยหรือเปล่า เพราะผู้ที่มาประกันตัวผู้ต้องหาไม่เคยรู้จักกันมาก่อน อีกประการหนึ่ง การประกันตัวผู้ต้องหา ก็เป็นการผิดเงื่อนไขที่ทางศูนย์ฯ เรียกร้องเอาไว้ กำลังของนักศึกษาและประชาชนได้รวมตัวกันอย่างหนาแน่นที่สุด เป็นประวัติการณ์ไม่เคยมีครั้งใดที่เสมอเหมือนได้ ถึงแม้แสงแดดจะร้อนแรงสักเพียงไร ก็ไม่ทำให้กลุ่มมหาชนย่อท้อ ทุกคนรอคอยเวลาเที่ยงตรงอย่างกระวนกระวาย จำนวนคนกว่า 3 แสนคน แออัดยัดเยียดกันแทบทุกตารางนิ้วของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนทะลักออกมาด้านนอกมหาวิทยาลัย หน่วยแพทย์และพยาบาลต้องปฏิบัติงานอย่างเหน็ดเหนื่อย เนื่องจากมีคนเป็นลม เมื่อถึงเวลาใกล้เที่ยงมีผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้นถึง 5 แสนคน ครั้นแล้วเวลาเที่ยงที่ทุกคนรอคอยก็มาถึง ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยอันยิ่งใหญ่

ที่สุดในประวัติศาสตร์ของชาติ ได้เคลื่อนออกจากประตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้านสนามหลวง ไปทางสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ผ่านโรงกษาปณ์มุ่งเข้าถนนราชดำเนินด้านกรมประชาสัมพันธ์ รั้วขบวนนำหน้าเรียงแถวหน้ากระดานมีธงชาติไทย ธงธรรมจักร และพระบรมฉายาลักษณ์ของล้นเกล้าฯ ทั้ง 2 พระองค์ มุ่งหน้าสู่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็นจุดแรก และยึดเป็นชัยภูมิชั่วคราว ในการต่อรอง กับรัฐบาล ถนนราชดำเนินอันกว้างขวางคับแคบแออัดลงถนัดตั้งแต่สนามหลวงถึงสี่แยกเฉลิมไทย ต้องใช้เวลากว่า 2 ชั่วโมงขบวนสุดท้ายจึงพ้นมหาวิทยาลัย นักศึกษาได้หยุดรอฟังคำตอบจากรัฐบาล คือให้ ปลดปล่อย 13 คนโดยไม่มีเงื่อนไขและข้อเรียกร้องเพิ่มเติมคือ ให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยมีการกำหนด วันที่แน่นอนนักศึกษายังไม่ได้รับคำตอบจากฝ่ายรัฐบาล จึงเคลื่อนกำลังพลไปตามถนนราชดำเนินต่อไป จนถึงเชิงสะพานม้ฆวาน และสมทบกับคลื่นประชาชนซึ่งออกมาจากสนามม้าด้านพระบรมรูปทรงม้า กว่า 5 หมื่นคน กองกำลังอาสาสมัครประกาศทางเครื่องขยายเสียงว่า “วันนี้เป็นวันปฏิวัติของประชาชน” ทางศูนย์นิสิตฯ เอรธกระจายเสียงประกาศให้สลายตัว เพราะรัฐบาลยอมปล่อยตัว 13 คน และจะให้ รัฐธรรมนูญภายในเดือนตุลาคม 2517 มีบางส่วนกลับบ้าน แต่ส่วนใหญ่ยังอยู่เพราะติดแล้ว ไม่มีรถกลับ ขณะที่ประชาชนบางส่วนยังไม่พอใจและไม่เชื่อที่ประกาศบริเวณลานพระบรมรูปทรงม้ายังคลาคล่ำ ไปด้วยนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน การอภิปรายทวีความดุเดือดรุนแรงขึ้น ไม่ยอมฟังเสียง รัฐบาล และได้แปรข้อเรียกร้องไปเป็น “ต้องการให้มี การเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำในคณะรัฐบาล”

ในวันอาทิตย์ ที่ 14 นักศึกษากลุ่มหนึ่งพยายามควบคุมสถานการณ์ (ศูนย์ปวงชนชาวไทย) โดยประกาศห้ามประชาชนที่ชุมนุม ณ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ออกจากบริเวณนั้น “เราจะต่อสู้ด้วยสันติวิธีไม่มีการใช้อาวุธใด ๆ ทั้งสิ้น” และพยายามเรียกหน่วยกล้าตายบริเวณผ่านฟ้ากลับ ในระหว่างนั้น ยังมีเสียงปึงดังเป็นระยะ ๆ รัฐบาลใหม่ประกาศห้ามประชาชนออกจากบ้านตั้งแต่ 22.00-05.30 น. (เคอร์ฟิว) แต่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยก่อนหน้านี้จะถึงเวลาเคอร์ฟิว ก็ได้มีการประชุมอภิปรายกันอีก และปรากฏว่ามีผู้เสนอญัตติใหม่ให้แก่ที่ประชุม นั่นก็คือให้ทั้งสามคนได้แก่ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร พ้นจากตำแหน่งทางทหารที่คุมอำนาจ อยู่ในมือเสีย ด้วยความแค้นของฝ่ายนักศึกษาหรือที่ถูกประณามว่าเป็นฝ่ายก่อการจลาจล แม้ทางวิทยุกระจายเสียงได้ประกาศห้ามมิให้ประชาชนออกจากบ้านหลังจากเวลา 22.00 น. ของวันที่ 14 โดยอ้างว่าเป็นคำสั่งจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่ไม่ปรากฏว่าฝ่ายนักศึกษาจะเชื่อฟัง กลุ่มอภิปราย ที่อนุสาวรีย์ยังคงดำเนินต่อไป (ธารรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ และชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544: 227-228)

ในวันจันทร์ที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 กลุ่มที่ชุมนุม ณ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งเรียก ตนเองว่า “ศูนย์ปวงชนชาวไทย” พยายามวิงวอนให้ทางตำรวจส่งผู้แทนมาเจรจาเพื่อหยุดยิง ส่วน ผู้ก่อการจลาจลก็ขยายวงกว้างออกไปทั่วกรุงเทพ-ธนบุรี มีการทำลายทรัพย์สินของทางราชการ เช่น เผา ป้อมตำรวจหลายแห่ง ทำลายป้อมไฟสัญญาณจราจร ถึงขยะเทศบาล เป็นต้น ถนนทุกสายไม่ปรากฏว่ามี เจ้าหน้าที่ตำรวจรักษาการอยู่เลย เป็นภาวะของบ้านเมืองที่อยู่ในช่วงว่างจากอำนาจรัฐอย่างแท้จริง

ศูนย์นิสิตฯ ประกาศให้ประชาชนแยกย้ายกลับบ้านและให้ยุติการกระทำได้แล้ว คราวนี้ได้รับการเชื่อฟังอย่างดี ประชาชนส่วนใหญ่และหน่วยกล้าตายได้สลายตัวอย่างรวดเร็ว คงเหลือเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้น สถานีวิทยุและโทรทัศน์ทั่วประเทศออกประกาศข่าวสำคัญยิ่ง ซึ่งสามารถยุติภาวะการจลาจลได้อย่างฉับพลัน นั่นคือจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ลาออกจากหน้าที่ทุกอย่าง และได้เดินทางออกจากประเทศไทยพร้อมด้วย พันเอกณรงค์ กิตติขจร เหตุการณ์ต่าง ๆ เริ่มเข้าสู่สภาวะปกติ นิสิตนักศึกษา ประชาชน ต่างแยกย้ายกันกลับบ้าน และต่อมาภายในชั่วโมงเดียวกันนั้นเอง ทางรัฐบาลชุดใหม่ก็ยกเลิกคำสั่งห้ามออกจากบ้านเพราะว่าบ้านเมืองเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว กลุ่มเรียกร้องสลายตัวและยุติการกระทำต่าง ๆ โดยสิ้นเชิงพร้อมกันนั้นตามจุดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครมีหน่วยอาสาสมัครแพทย์ และพยาบาล เปิดศูนย์บริจาคโลหิตชั่วคราวขึ้นเพื่อรับบริจาคโลหิตช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ครั้งนี้ นอกจากนี้ประชาชนก็ได้ร่วมบริจาคเงินและสิ่งของมายังศูนย์นิสิตฯ อย่างคับคั่งเพื่อจะได้นำไปช่วยเหลือผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บต่อไป พร้อมทั้งจะร่วมเป็นทุนในการก่อสร้างอนุสาวรีย์แก่วีรชนผู้เสียชีวิตในครั้งนี้ด้วย ทางด้านต่างจังหวัด นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนตามจังหวัดต่าง ๆ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์และสิ่งของ ส่งมาสมทบกับศูนย์นิสิตฯ ตลอดเวลาพร้อมกับโทรเลขและส่งสารแสดงความไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิต คณะนักเรียนไทยในต่างประเทศส่งเงินบริจาคช่วยเหลือด้วยอันแสดงถึงพลังแห่งความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้จะอยู่คนละซีกโลกก็ตาม (ก้องเกียรติ คงคา และคณะ, 2556: 27-49)

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนเคลื่อนไหวประท้วงรัฐบาลครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมือง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ เกิดจากการขึ้นมามีอำนาจของนายกรัฐมนตรีคนนอกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งตามแนวทางระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนได้เคลื่อนไหวทางการเมืองโดยการประท้วงรัฐบาลแบบมีดฟ้ามีดิน การสร้างความชอบธรรมของฝ่ายรัฐบาลในการใช้ความรุนแรง คือ การกล่าวหากลุ่มผู้ชุมนุมว่าเป็น พวกพยายามทำลายข้าวของทางราชการ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สถานีตำรวจนางเลิ้ง จนได้รับความเสียหาย (สุวิชา เพียรราษฎร์, 2553: 63) โดยมีพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ระหว่างวันที่ 17-24 พฤษภาคม ซึ่งเป็นการรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2534 นำไปสู่เหตุการณ์ปราบปรามและปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารกับประชาชนผู้ชุมนุม มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก โดยพลเอกสุจินดา ได้แถลงว่ามีผู้เสียชีวิต 40 คน และบาดเจ็บ 600 คน (พรภิรมณ์ เชียงกุล, 2536: 101-102) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม รัฐบาลเริ่มระดมทหารเข้ามารักษาการณ์ในกรุงเทพมหานคร และเริ่มมีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารในบริเวณราชดำเนินกลาง ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดมากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่มีการเคลื่อนไหวขบวนประชาชน

จากสนามหลวงไปยังถนนราชดำเนินกลางเพื่อไปยังหน้าทำเนียบรัฐบาล ตำรวจและทหารได้สกัดการเคลื่อนขบวนของประชาชน ทำให้เริ่มเกิดการปะทะกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในบางจุดและมีการบุกเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง ต่อมารัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในกรุงเทพมหานคร จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดนนทบุรี ประกาศห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกันและประกาศให้วันที่ 18-20 พฤษภาคม เป็นวันหยุดราชการพร้อมกับปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในจังหวัดที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นเวลา 3 วัน และงดการตรวจร่างกายและเอกซเรย์ เนื่องจากเป็นวันหยุดราชการ โดยให้ตำรวจระหว่าง วันที่ 21-23 พฤษภาคม แทน โดยให้ทหารทำหน้าที่รักษาความสงบ แต่ทำให้เกิดการปะทะกันกับประชาชน มีการใช้กระสุนจริงยิงใส่ผู้ชุมนุมในบริเวณถนนราชดำเนินจากนั้นจึงเข้าสลายการชุมนุม ตามหลักฐานที่ปรากฏมีผู้เสียชีวิตหลายสิบคน ทหารได้ควบคุมตัวพลตรีจำลอง ศรีเมือง จากบริเวณที่ชุมนุมกลางถนนราชดำเนินกลาง และรัฐบาลได้ออกแถลงการณ์หลายฉบับและรายงานข่าวทางโทรทัศน์ของรัฐบาลทุกช่องยืนยันว่าไม่มีการเสียชีวิตของประชาชน แต่การชุมนุมต่อต้านของประชาชนยังไม่สิ้นสุด ประชาชนออกมาชุมนุมอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ทั่วกรุงเทพ โดยเฉพาะที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง พร้อมมีการตั้งแนวป้องกันการปราบปรามตามถนนสายต่าง ๆ ขณะที่รัฐบาลได้ออกประกาศจับแกนนำอีก 7 คน คือ นายปริญญา เทวานฤมิตรกุล นายแพทย์เหวง โตจิราการ นายแพทย์สันต์ ทัศธีรัตน์ นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ นางสาวจิตราวดี วรฉัตร และนายวีระ มุสิกพงศ์ โดยระบุว่าบุคคลเหล่านี้ยังคงชุมนุมไม่เลิก และยังปรากฏข่าวรายงานการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนในหลายจุดและเริ่มเกิดการปะทะกันรุนแรงมากขึ้นในบริเวณถนนราชดำเนิน เจ้าหน้าที่เริ่มเข้าควบคุมพื้นที่บริเวณถนนราชดำเนินกลางได้ และควบคุมตัวประชาชนจำนวนมากขึ้นรถบรรทุกทหารไปควบคุมไว้พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี แถลงการณ์ย้ำว่าสถานการณ์เริ่มกลับสู่ความสงบและไม่ให้ประชาชนเข้าร่วมชุมนุมอีก แต่ยังปรากฏการรวมตัวของประชาชนใหม่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีการเริ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อต้านรัฐบาลโดยกลุ่มจักรยานยนต์หลายพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร เช่น การทุบทำลายป้อมจราจรและสัญญาณไฟจราจร และผู้ชุมนุมในเหตุการณ์นี้ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางในเขตตัวเมืองเป็นนักธุรกิจหรือบุคคลวัยทำงาน ประกอบกับเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือที่เพิ่งเข้ามาในประเทศไทยและใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารในครั้งนี้ เหตุการณ์พฤษภาคมนี้จึงได้ชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "มือถือมือถือ" (พรภิรมณ์ เชียงกุล, 2536: 29)

จนกระทั่งเมื่อวันพุธที่ 20 พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ นำพลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท โอกาสนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระราชดำรัสแก่คณะผู้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วยทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ เผยแพร่ภาพ

พลเอกสุจินดา คราประยูร และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ในการเข้าเฝ้าในหลวงรัชกาลที่ 9 หลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์ พลเอกสุจินดา คราประยูร จึงกราบถวายบังคม ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมอบหมายให้นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษาราชการแทนเป็นการชั่วคราว (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2559: 38-39) และนายอานันท์ ปันยารชุน ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ก่อนการเลือกตั้งในเวลาต่อมา

เปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง และข้อเรียกร้องของนักศึกษา

1. เปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมือง

แนวความคิดชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แนวคิดทางการเมืองมาจากการเรียกร้องให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ปลดปล่อยนิสิตนักศึกษา อาจารย์ และนักการเมือง 13 คนที่ถูกจับกุมในโทษฐานเรียกร้องรัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลตั้งข้อหากล่าวหาว่ากระทำการผิดกฎหมาย มั่วสุมชักชวนให้มีการชุมนุมทางการเมืองในที่สาธารณะเกินกว่า 5 คน ทำลายความมั่นคงของรัฐ เป็นกบฏภายในพระราชอาณาจักร และมีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ รวมถึงนักศึกษาและปัญญาชนต่อต้านการขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของจอมพลถนอม กิตติขจร เนื่องจากได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะสืบทอดอำนาจจาก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และขึ้นมาเป็นนายกโดยไม่มีรัฐธรรมนูญ ไม่มีการเลือกตั้ง ไม่มีพรรคการเมืองรัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการอย่างเข้มข้น (ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว, 2563: 8) ทำให้ประชาชนเริ่มอึดอัดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ความกดดันจากทั้งประชาชนที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญและต่างประเทศที่มองว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการมานานเกินไป จนรัฐบาลต้องออกมาประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511 อีกทั้งทางเศรษฐกิจที่อยู่ในช่วงข้าวยากหมากแพง ข้าวสารขึ้นราคา หากเงินเฟ้อต่อการกระทำรัฐบาลประเทศชาติคงถูกครองงำด้วยระบบเผด็จการที่คาดว่าผู้สืบทอดอำนาจต่อไปคือจอมพลประภาส จารุเสถียร อีกทั้งประชาชนได้ออกมาเรียกร้องให้ปล่อยตัว 13 คน ที่ถูกจับกุมตัวในข้อหาจับกุมเมื่อ วันที่ 6 ตุลาคม 2516 ทำให้นิสิต นักศึกษาและปัญญาชนได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเป็นแรงผลักดันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2546: 188) ส่วนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี 2535 นั้นแนวคิดมาจากการประท้วงรัฐบาลที่มีพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เนื่องจากมีการร่างรัฐธรรมนูญของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่กำหนดให้ใครก็ได้สามารถเป็นนายกรัฐมนตรีได้ (นายกรัฐมนตรีคนนอก) ไม่จำเป็นต้องมาจากตัวแทนที่ประชาชนเลือก แต่ประชาชนต้องการแก้รัฐธรรมนูญใหม่ โดยให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมาจากเสียงของปวงชนชาวไทย ห้ามมาจากเผด็จการ ดังนั้นประชาชนที่มาชุมนุมจึงประกอบไปด้วยผู้คนที่หลากหลาย โดยส่วนมากเป็นชนชั้นกลาง ภาคธุรกิจ และเยาวชน ทำให้ประชาชนต่อสู้แบบเป็นไปเอง สะท้อนถึงการขาดศูนย์กลางในการนำขบวน ประชาชนต่างต่อสู้ตามความคิดของตน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

คือต่อต้านอำนาจเผด็จการ อำนาจนิยม และต้องการให้พลเอก สุจินดา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจนิยม ลาออกจากนายกรัฐมนตรี (พรภิรมณ์ เชียงกุล, 2536: 28)

ซึ่งแนวความคิดทางการเมืองของการชุมนุมที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ โดยมุ่งประเด็นไปที่นายกรัฐมนตรี ต้องมาจากประชาชน ห้ามมาจากการสืบทอดอำนาจหรือรัฐประหาร รวมถึงต้องการความอิสระ ในการแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมา นักศึกษาและปัญญาชนถูกจำกัดทั้งความคิด และการแสดงออก สังคมเกิดความอึดอัดต่อการกระทำของรัฐบาล รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร จนทำให้เกิดการนองเลือดขึ้น

ส่วนแนวความคิดทางการเมืองของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 นั้น แรงผลักดันที่สำคัญที่ส่งผล ให้เกิดกระแสของการปฏิรูปการเมือง อันเนื่องมาจากประชาชนได้มองเห็น “ความเลวร้ายของการเมือง 2 ขั้ว” ระหว่างขั้วของทหาร กับขั้วของนักการเมือง โดยเปรียบเทียบว่าทั้งสองขั้วนั้นก็มีความเลวร้าย พอๆ กัน และอยากให้มีการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ พร้อมกับที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการ เสนอให้มีการจัดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการเรียกร้องผ่าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้มีการปฏิรูปทางการเมือง แต่ก็ยังไม่เป็นผล กระทั่งร้อยตรีฉลาด วรฉัตร ได้ออกมาอดข้าวประท้วง ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวาง จนในที่สุดนายมารุต จึงได้ให้จัดตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาการเมือง” ขึ้นทำการศึกษา แต่ก็ยังไม่ได้ดำเนินการอะไรได้มากนัก รัฐบาลก็ได้ยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งใหม่ หลังการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 13 กันยายน 2538 และได้นายกรัฐมนตรีใหม่คือนายบรรหาร ศิลปอาชา กระแสการเรียกร้องของประชาชนก็ยังกระหึ่มก้อง รัฐบาลจึงให้จัดตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง” ซึ่งก็ได้ทำการศึกษาแนวทางต่าง ๆ เพื่อการปฏิรูป การเมืองนั้นอย่างเร่งด่วน ร่วมกับการจัดทำโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยเพื่อการปฏิรูปการเมืองนั้น ขึ้นทั่วประเทศ สุดท้ายผลสรุปของของคณะกรรมการก็เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

2. เปรียบเทียบการเคลื่อนไหวทางการเมืองและข้อเรียกร้องของนักศึกษา

เหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้น กลุ่มเรียกร้อง รัฐธรรมนูญ มีการล่าลายเซ็นของกลุ่มนักศึกษา และปัญญาชน 100 คน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจอมพล ถนอม ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรภายใน 6 เดือน โดยมีข้อเสนอ 3 ข้อ ต่อรัฐบาล คือ 1) เรียกร้อง ให้รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุดโดยสันติวิธี 2) ให้การศึกษาทางการเมืองเกี่ยวกับ เรื่องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย และ 3) กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสำนึกและห่วงแหน ประชาธิปไตยของตน โดยชักชวนให้นักศึกษาธรรมชาติหยุดสอบและชุมนุมเพื่อทำการประท้วง โดยเรียกร้องให้สถาบันอื่น ๆ ร่วมมือ ซึ่งการชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เป็นนิสิต นักศึกษา และปัญญาชนที่ออกมา รวมตัวกันประท้วงโดยเรียกร้องให้สถาบัน อื่น ๆ ร่วมมือ โดยการใช้โปสเตอร์และเครื่องขยายเสียงเพื่อติดต่อสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ เนื่องจาก

ไม่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเดินขบวนนั้น เริ่มชุมนุมจากพื้นที่เล็กไปยังพื้นที่ใหญ่ เช่น เริ่มจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปสู่อนุสาวรีย์ ในระหว่างการเดินขบวนนั้น ได้เกิดเหตุการณ์จลาจล ขึ้นอยู่หลายครั้ง เช่น การประท้วงให้รัฐบาลจอมพลถนอมพลอยत्वแก้ตัวแกนนำ 13 คน ที่ถูกจับไป และต้องการให้รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้เร็วที่สุด จนทำให้เกิดการปะทะกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทหาร ส่งผลให้นักศึกษาและปัญญาชนที่ออกจากบ้านไปต้องเกิดความสูญเสีย นักศึกษาบางคนไม่ได้ กลับบ้าน บางคนกลับไปด้วยร่างกายที่พิการ บางคนกลับไปด้วยความรู้สึกหวาดระแวง เนื่องจากนักศึกษา และปัญญาชนบางคนถูกยิง ถูกปาหินใส่ ถูกระเบิดขวด บางคนถูกแขวนคอแล้วโดนทำร้ายร่างกาย จนเสียชีวิต ทำให้นักศึกษาและปัญญาชนเกิดความหวาดกลัวต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ส่งผลให้เหตุการณ์ 14 ตุลาคม มีผู้เสียชีวิตจำนวนทั้งสิ้น 77 คน บาดเจ็บ 857 คน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2549: 202)

ส่วนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 มีการเคลื่อนขบวนประชาชนจากสนามหลวงไปยังถนนราชดำเนินกลางเพื่อไปยังหน้าทำเนียบรัฐบาล มีการบุกเผาสถานีตำรวจภูเขาทอง สถานีตำรวจนครบาล นางเลิ้ง และมีการเริ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อต้านรัฐบาลโดยกลุ่มจักรยานยนต์หลายพื้นที่ ในกรุงเทพมหานคร เช่น การทุบทำลายป้อมจราจรและสัญญาณไฟจราจร มีการใช้เทคโนโลยี โทรศัพท์มือถือ จึงได้ชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "มือบมือถือ" ซึ่งการชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เป็นบุคคลทั่วไป เช่น กลุ่มคนวัยทำงาน นอกจากปัญญาชนแล้วยังมีกลุ่ม วิชาชีพอิสระที่เข้าร่วมในการต่อสู้ด้วย เช่น กลุ่มทนายความ ซึ่งร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มนายแพทย์ ซึ่งช่วยเหลือ เมื่อผู้ชุมนุมบาดเจ็บจากการปราบปราม ส่วนการเดินขบวนนั้นเคลื่อนตัว จากพื้นที่ที่มีคนอาศัยอยู่เยอะ เพื่อรวบรวมกำลังคนเพื่อต่อสู้กับรัฐบาล เช่น เริ่มจากสนามหลวงไปยัง ถนนราชดำเนินกลาง การกระทำของประชาชนเป็นไปอย่างดุเดือด ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 40 คน และบาดเจ็บ 600 คน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ร้อยละ 97 อยู่ในช่วงอายุ 16-19 ปี โดยถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจหรือทหารทุบตีทำร้ายร่างกาย ถูกลวดหนาม ถูกสะเก็ดระเบิด ถูกกระสุนปืน และอื่น ๆ เช่น หกล้ม และถูกแก๊วบาด ทำให้ประชาชนต่อต้านการทำงานและเกิดความหวาดระแวงต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่ ตำรวจและทหาร (พรภิรมณ์ เชียงกุล, 2536: 101-102)

บทสรุป

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยก็ยังประสบปัญหาทางการเมือง โดยเฉพาะการเกิด รัฐประหาร รวมถึงการชุมนุมทางการเมือง มีการประท้วงจากนิสิต นักศึกษา และปัญญาชนอยู่หลายครั้ง ซึ่งปัญหาเหล่านี้มาจากรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นธรรมสำหรับประชาชน ทำให้ประเทศไทยเกิดเหตุการณ์ นองเลือดขึ้น ดังเช่นเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์นี้ เกิดขึ้นในห้วงเวลาที่แตกต่างกันและย่อมมีวิธีการประท้วงที่ต่างกัน แต่การเคลื่อนไหวทางการเมือง

ของทั้งสองเหตุการณ์ล้วนมีจุดประสงค์เดียวกันคือประชาชนไม่ต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจากรัฐประหาร แต่ประชาชนต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจากประชาชนและเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเพื่อให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ด้านการใช้ความรุนแรงทางการเมืองของนักศึกษาและปัญญาชน ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กลุ่มผู้ประท้วงมีการล่าลายเซ็นกลุ่มนักศึกษาและปัญญาชน 100 คน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาล จอมพลถนอมประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรภายใน 6 เดือน โดยชักชวนให้นักศึกษาธรรมศาสตร์หยุดสอบ และชุมนุมเพื่อทำการประท้วงโดยเรียกร้องให้สถาบันอื่น ๆ ร่วมมือ โดยใช้โปสเตอร์และเครื่องขยายเสียงเพื่อติดต่อสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ เนื่องจากไม่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเริ่มชุมนุมจากพื้นที่เล็กไปยังพื้นที่ใหญ่ ส่วนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เป็นบุคคลทั่วไป ได้เคลื่อนตัวจากพื้นที่ที่มีคนอาศัยอยู่เยอะเพื่อรวบรวมกำลังคนเพื่อต่อสู้กับรัฐบาล มีการบุกเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งและมีการเริ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อต้านรัฐบาลโดยกลุ่มจักรยานยนต์หลายพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ทำให้ประชาชนชาวไทยได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งในท้ายที่สุดทำให้มี “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” บังคับใช้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ นำมาซึ่งความคาดหวังของสังคมต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ซึ่งนับได้ว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนนับตั้งแต่ยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีความกล้าแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น มีการเรียกร้องจากรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลรับฟังปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธี เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

- ก้องเกียรติ คงคา และคณะ. (2556). **บันทึกเหตุการณ์ 14 ตุลา ผ่าน 13 กบฏ**. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2546). **14 ตุลา: บันทึกประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: พินแมศ.
- _____. (2549). **จาก 14 ถึง 6 ตุลา และทองปาน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ณัฐพล ใจจริง. (2548, กันยายน- ธันวาคม). บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง “และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลา”. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**, 3 (3), 6.
- ธงทอง จันทรางศุ. (2516). **บันทึกกลับจากทุ่งใหญ่**. กรุงเทพฯ: ชมรมอนุรักษวัฒนธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ.

- อรรถศักดิ์ เพชรเลือนันต์ และชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). จาก 14 ถึง 6 ตุลา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2559, กันยายน- ธันวาคม). พระบารมี. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 14 (3), 38-39.
- พรภิรมณ์ เชียงกุล. (2536). เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535: วิเคราะห์ในมิติทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว. (2563). รัฐธรรมนูญของประชาชนและผลักดันแบบจำลองประชานิยมที่สนับสนุนพลเมืองรากหญ้าในสังคมไทย. เชียงราย: สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2554). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิชา เพียรราษฎร์. (2553). ก้าวข้ามวิกฤตชาติ. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.